

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 186 (9560)

Пятница, август 9, 1974 чыл

1925 чылда түндүктөгү

Өрткө 2 көп.

ФАБРИКА АЖЫЛДАП ЭГЕЛЭЭН

Бүгүн комиссиянын жарыялай чаа түдүк алганы Владивостокте куш өстүрүш фабрикасы бо чылдан-чаа чурттуң саядыг четкиниге үжөн мөксөн куш чурткаларын болгаш ийн чүс дөртөн тонна ээти бээр деп турар. Ол көбүр дөң өжөн чурткаларын продукция кылдыр талламын-биле үч облгага эң улууг бүдүрүгө чегинге чурткалар ийн чүс мүн дагааны ханы үгээ азыран шыдаар аркадагы бөөд турар. Элең кыш он гектар шөлө тузугулар пикубашия чегтерин, кажаа ишти артылап, аштар болгаш дагаа сугатар дөңгө-хөргө-дөңгө тузугуларын шалыпты өзү-биле түдүк түргүскөндөр.

Ол фабрика төлөлдөп каан күзүгө—40 миллион дагаа чурткалар болгаш 400 тонна куш өжөн бүдүрүгө 1975 чылдан-чаа чеге бөөд. Ол дөңгө, планна көрдүнгөндө бир чыл мурнап, он догу күзүгө-биле ажилдап агаалары олур.

(СЭТА-ның көрр.).

ВЛАДИМИР.

Чурттуң ховуларында

Кустанай областа күзүн тараан тарааны ажаап ап эгелзэн. Бо чуртка—«Назахстанец» совхозтун ховуларында күзүн тараан тарааны ажаап турары.

(СЭТА-ның фотохроникасы).

ТЕХНИКА СЕПТЕЛГЕЗИН ДҮРГЕН ДООЗАР

Республиканың шөлдеринде тараа быжып турар. Үр эвес үр эртер, тараанын ажилында эң-не харысалгалыг үс—масылыг дүмүт ажаалдаы, тарааны сөөртүү болгаш белеткээри эгелээр.

Дүмүт ажаап алышыны — колхозтарның болгаш совхозтарның амыралында эң-не күженишичинин ажилдыг үеи. Билгичи бо чылдан он онза улуг күженишичинин негеп турар. Агаар-бойдуштун таарымча чөп байдалдарының улумуна ажил-агыйларның хөй нуруузуна тараа тарааны болгаш ныкса сытып кылдыр үнгөн, а чоңга чаа болуулаан чаашичарының соонда тарааның хөмчөлөп үнгөн чугаажык. Билгичи болганда, тараа кезилдизинин баштайгы хүннөрдөн эгелзеш-ле амылды кабап фронт-биле чорудары негеттинер. Моно барымазлааш, техниканы, кадрларны ыян белеткээри, ажилды шып планнары, комбайнларның, жатмаларның, тарааны артылап кургадыр чегтерин, транспорттун, трактор парыгының, шаңнарын, хөвү турлагларының, складтарының ажилының бир деминг болурун ханьары тергип чугула.

Чамдык ажил-агыйлар ону билгеш, ажаап алышыны техника дүрген темп-биле шынарлыг кылдыр белетип турар. Чимээ, «Сүт-Хөл», СЭКП-нің XXII съездин аттыг, «УТНА 25 чылы», «Нызыл тараачын» совхозтар болгаш өскөндө элөөн хөй ажил-агыйлар тараа комбайнларын буруну-биле белетип алган, жатмалары база ажаап алышының өскөндө техниказын септегээрин довулган. Тараа ажаап алып машиналарын септелгези «Сукпан», «Найрал», «Алдан-Мадыр» совхозтарда база доостур четкен. Он ажил-агыйларда комбайнларның болгаш жатмаларыны 85—95 хуузуң белетипти шугумуна тургускан.

Билгич болза-даа республикада нитизин-биле ажаап алышыны техниказын белеткээр дүргөңгө байдалда туруп турар. Июльдуң 30-дө медреса-биле алыга, бүгү бар 1067 тараа комбайндан 560 комбайн ажилда болур, а септеэр умурдул 848 комбайндан 434 септеттинген, азы планның 50 хуузуна дөңгү-не амыл турар.

Комбайндар болгаш жатмалар септелгезин Таңды, Би-Хем, Каз-Хем азы ышкыш ынак мол тараанды райондарда кеңергеп багып чорудуп турар. Ол чөлөкө комбайнларның чүгө 30-ден 48 чөдүр хуузу септеттинген. Билгич байдал-биле элгегер арга чөп.

Тус-тус ажил-агыйларын алдыга, Тома аттыг совхозта септеге чогуур 29 комбайндан чүгө 10-нү белеткээ, а 16 комбайнга шуут хол дөгбээн. «Шамбалыг» совхозта 26 комбайндан чүгө 12-ни, «Ленин ою» совхозта 17 комбайндан 6-ны, «Халык» колхозта 19 комбайндан 6-ны септеэн. «Сельтехмашинаның» мастеркаларында 230 комбайн-марның капитал септелгезин тараа ажаап алышыны эгелээрине чөдү доозары көрдүнгөн. Ажаап алышыны эгелээрине чөдү ону бурун доозарының барымазды бар. «Сельтехмашинаның» Чадаана каттыжышынының, Кызыл-Мажалык салбырынның мастеркаларында комбайндар септелгезин багып эвес чорудуп турар. Чимээ, Чадаана каттыжышыныны 60 комбайнын 56-зын белетипти шугумуна тургускан. Септеге ажилдары ам ында доостур четкен. «Сельтехмашинаның» Кызыл болгаш Тес-Хем каттыжышынында септелгезин байдалга багып, Кызыл каттыжышыны оюнадааны нуусадар төлөлдө, ам-даа 38 комбайныны, Тес-Хемини—11-ни септеери негетипти турар.

Тараа ажаап алып техника септелгези республикада чүгө өмүк чоруп турары? Септелгези чүү шаптыктап турары? Моно хол чыдаганы болза, ажаап алышыны машиналарын септеп белеткээр оюнда эгелзине, куш-агыйлар багып организастаанында, механизатор кадрларын чөдөшкөндө болуп турар.

Техниканың үрелген чегтерин баш удуур тодарырын ажил-агыйларның хөй нуруузуна амга чөдөр-ле кылбаан. Оң уржуу-биле надыг артык кезентер хергеп дээрзи билдинмес болуп турар.

Хүн бүрүдө нылып оналданы септечилерге бербей, оң нуусулдизин контрольдаптыр турар. Артын кезентери хереп чегтерин чөдөрүн организастаан. Чимээ, Таңды районда «Номмунистич херел» колхозтун механизаторлары амыл үезинин 30 чөдүр хуузуң мастерскаянык сипалындан артык кезентер ундуруп алдырыга чарыдап турар. Он ыңай, «Өк», «Тилелге», «Шивилег» совхозтарда, Кызыл каттыжышынында септечилер ортузда чарышты организастаан, септегени дүрген доозарыңе кыйгырган лозун, плакаттар чөп, комбайндары чогуур үезинде септеп дооскаан азы септечилерин материалдыг шаңнал мактаарының нгелделерин ажилдап кылбаан.

Устунде айткан фактылардан азыра, дүмүт ажаап алып техниказын септелгези бедик шынарлыг кылдыр дүрген доозар төлөлдө, ам-даа хөй чүүлдери нылыры негетипти турар-дыр. Агаар-бойдуштун берге байдалдарына өстүрүп алган тараандан чачыс мажакты-даа чөргө наап болбас, бурун ажаап алып ужурулуг. Маңда шитиптир рольда ажаап алышыны техниказынык белеңи, ажил-агыйларның механизатор кадрлар-биле чөтө хандырттыганы ойнаар апаар. Билгич турбур-ле республикада ажаап алышыны техниказынык септелгези узамдыгып турар. Ыңчангаш дүмүт ажаап алышыны массалык-биле эгелзирине чөдү бүгү техниказын, транспорт херекселдерин буруну-биле септеп алыр—хүнүдү чугула айтырык. Партия организациалары болгаш медреса ажил-агый органдары комбайнларын, жатмаларынык база автомашиналарын белеткенин чорудууга контрольда ап, бүгү-ле агрегаттары мергежилди кадрлар-биле четкелээрин ханды-ар хүлзэлгели.

Эртен чылдын техника септелгезин база дүмүт ажаап алышынында социалист чарышты организастарыңга эгелзеш азы доорулга мөөңөттүнген. Ону нитижидип, улам хөгжүдери, чарышты улам-на дээтич болдулары—партия, профсоюз, комсомол организациаларының эң чугула сорула-гы.

Хүн бүрүдүн, шак бурун ажаап алышыны техниказын септелгезин дүрген доозарыңа бурун ажилдап хереп. Тоску беш чылдың тодарымык чылдың удузун дүргөн болгаш чидиргич ажаап алыры, тараа сажар талзы-биле күрүнө мурунга хүлзэлгени нуусадар өн бурун хамзаар-нып дээрзин улгас херек.

МАЛ ЧЕМИНИНГ БЕЛЕТКЕЛИ-ШАЛЫНТЫ ФРОНТ

БАЙ-ТАЛЧЫЛАР МҮРНҮНДА

Бай-Тайга районун ажил-агыйлары тоску беш чылдын тодарымык чылдың нитизин маалыга 2118 тонна ситен, 120 тонна будук-бүрү белеткээр планын. Совету медреса-биле амылга, белеткээр ситен 615 тонна, будук-бүрү 83 тонна болуп турар.

Мага быжык чөм-сүүнү тургузар чугула ажилды «Бай-Тал» совхозун ажил-ишчилери эң-не шапактып чорутуп, районда бирги черин ээлеп турар. Олар мага 410 тонна чыгарып үчтен ситен белеткээр планын тургаш, бо хүнерде 344 тоннаны болуп сарааттаан. 15 тонна будук-бүрү бодалдап, ажил.

Бай-талчылар нитизин маалыга чет-чир чөмий белеткээр амырлыг бүгү күштү мобилизастаан. Каз-хемчилерин үндүргөн кыйгырын болгаш СЭКП обкомунуң бөрүнуң ону дөңгө доктаадын совхозтун ситивин бригадаларында, эвеноларында талышкып, мал чөмий белеткээрине каз-хемчилеринде ышкыш нитизин байдалы тургускан. Ситен белеткээр механизастаттын бригадала ажилды билдирип организастаан. Техниканы бедик бурундурутуп кылдыр болгаш ижин күжү чөп ажилдарын хандырган.

Ажилдан турарарың алган социалист хүлзэлгелерин база чарыштыг пегел-десерин, көргүзүп самбарларын кескү чертерде ажилдаан. Уткаа көрүшкөн кан-чаа күүсеткени, ол дөңгө надыг төлө-вирин аларын киж бүрүдү билер. Ситенчилери азы-чөм-биле, туртугар чер-биле бүрүн хандырган. Ажилдарыңга,

чурткаларыңа таарымчалыг байдалдарын тургускан. Оларын ортузун организаста-массалыг, планкижирилгелиг ажилдарын күшкелдирген.

Малчыларың, Бай-Тал суураун чуртка-чылдарын, ортумак школаны өреник-чилери мал чөмий белеткээрине мобили-застаан, оларга тийерлиг оялдын берген. Он түнелинде буга-сумун унуна, арты-лар иштинде, заргага оймаларыңа, ала-к-тарда—ситен эки үнтен чөп бүдүргө-ле-хөй кадырыг кижилер ситен козап турар. Сараатар хүй бүрү нежежип турар.

«Бай-Тал» совхозта мал чөмий белет-келин шак илчээр билдире организаста-танынны түнелинде, ажил-агый бо хүгө чөдөр районуң эң хөй ситенин белет-көөч, СЭКП райкомунуң болгаш райку-комунуң ишчилер Кызыл тууга айна ша-налы-биле казы чаалап алган.

Салчак Хурал-оюла удуртка механи-застаттынган бригада ишчилери ажилдап турар. Ол бригада 80 тонна ситен белет-кээр пландан 41 тоннаны белеткээ. Он илай башкы Максим Мөңгө-Алаага удуртка школаның бүдүрүгө брига-данын мал чөмий белеткееине ыла-шык ажилдап турарын дөңгөлдөп хер-ек. Школалар төрөн совхозуна 10 тонна ситен белеткээр баарин хүлзөнтөп, ам 15 тоннаны сарааттап болган ону 20 тонна чөдөрүн шитиптир.

Д. БАЛЧЫН,
районунуң медреса ажил-агый эргелелин-де кол эгоному.

АЖЫЛ-ИШ ХАЙНЫККАН

Барлык совхозтун Аксы-Барлык салбыры бо чылдын нитизин маалыга 1212 тонна ситен белеткээр планын. Бо хүнерде салбырын Шивээ-Мажалыкта 7 трактор-дуг, 41 кижилер тургустунган бригадала 71 та сугаттыг черин ситенин кезип, сараат-таан. Хол кадымын-биле ситен кезер 15 кижилер эвено ам Кара-Тей деп черте мал чөмий белеткееине ажилдап, 38 тоннаны сарааттап алган. Ситенчилер Ордак Стай, Хер-төк Санаа, Омүшкү Кок-оол, Саад Бак-Кара, Боржак Хел-дик олар хүн нормамын 100—110 хуу чөдүр күүсетип турар.

20 тонна будук-бүрү белет-кээр планын салбыр ажыр күүсеткен, ийн фермианың дахып алган. Бо ажилда Ак-сы-Барлык ортумак школазын өреникчилери база ийн-кейрип кырышкан. Люба Боржак, Лора—Боржак оларын будук-бүрү белеткээр бригадаларында өреникчилер: Тага

Домушкү, Тола Сарылаар, Ко-ла Даг, Раа Сарылаар, Тола Овак, Римма Омүшкү олар хүн нормамын 110—120 хуу-га күүсетип турар.

Нитизин маалыга четчир санын мал чөмий белеткээр дөңгө Аксы-Барлык салбырын шөлдеринде ажил-иш хай-ныккан.

Тоску беш чылдын тода-ралыкчы төлөгү чылдын нитизин ошалааларын чүгө доостур эгес, харин база ажыр күүсетип дөңгө, бүгү чуртта кабарган социалистич чарыш-ка кирипчилап, мага быжык чөм-сүүнү тургузар талзы-биле каз-хемчилерин кыйгырын дөңгө, бүгү күштү үндүрүп ажилдарын бар-лыкчылар ажаап турарлар. Оларын сөзүнө өвү херек ышкышты төлөп күүсетип-вер.

С. ТАВА-САМБУ.

Кызымак Чүткүл

Соли Чикейинин бригадала кохозтун өскө ситениң бригадаларың мурнап мал чөмий белеткееине кирген болгаш уагерленип чоруп көрсө-кен. Салгында С. Шивиттин удуртка ситеничилери 40 ажык тонна ситенин белеткээ. Ол бригадала тракторист С. Кок-оол, хол кадымын-биле ситен кезкичилери Д. Оюно-оол, Ч. Товаришты, Т. Уван-ай, сараат салычымы С. Саа-ра олар хүн нормамын ажыр күүсетип турар.

Ситенчилер ортузуша со-циалист чарышты организастаан, колхоз баштаар чери, парток ситениң бригадалар аралыга үңкүрүп чоруп Кы-зыл тууга, айна шапакты ала-к-тааткан.

Д. ДИРЧИН,
Тес-Хем район.

42 ТОННАНЫ САРААТТААН

«Улуг-Хал» совхозтун Кок-Чыраа салбырын ситеничи-лери мал чөмий белеткее-лине организастыг кирген. Совхозтун Давал Байыр-оюла удуртка 20 кижилер ситен-чи эвенозу өскө эвенолардан шалыптын ажилдап, хол ка-

дыры-биле 37 гектар шө-лүн ситенин кезип, 42 тонна-ны сарааттаан. Мал чөмий-ге 70 тонна ситен белеткээр планын бо хөдөңүч кежи-гунвер суг уну, арыг ишти-ниң ситенин кезип, кызымак ажилдап турар.

Мал чөмий белеткееинде эки ажилдап турар өреник-чи бөз хөй. Оларга тоску классчы Сана Самбу болгаш чөмий классчы Волада Ша-ктар-оол хамзаарыр.

Хөдөчү ситенчилер Ша-ктар-оол Ховаалы, Байыр-оол Лонгак олар мал чөмий белеткееинде эки ажилдап турар.

О. ТАВАА,
Улуг-Хем район.

ТАРААЖЫЛАРЫНЫҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ РАПОРТТАРЫ

Азербайжан ССР-нің көдө-ажил-агыйларын ишчилери СЭКП-нің XXIV съездинин шитилерин амыралыга бо-тондарын, СЭКП ТК-ның партия, совет улуска Кы-зылыңга төлөгүн күш-ажы-лы-биле харышыл, тараа культураларының ажаап алышыны организастыг эрттирген болгаш күрүнөге тараа сажар талзы-биле соци-алист хүлзэлгенин чөдөрүн күүсеткен. Колхозтар-дан болгаш совхозтардан белеткээр пункттарында 240 мүн тонна тараа кирген, бо дээр-

ге, 1974 чылдын удузе ажил-а-ды планында көргөнүңде 58 мүн тонна хөй болуп турар. Күрүнөгө тараа сажары улам-чылап турар.

Колхоз, совхозтарның ажаап алышыны чорударыңга болгаш тарааны сөөртүүгө удузуп бүдүрүгелеринин, транспорту база белеткээр орга-низациаларының колдөштөтө-ри хуу дуузын чөдөр.

Республиканың партия орга-низациалары, совет болгаш ажил-агый органдары СЭКП ТК-ын декабрь (1973 ч.) Плануунуң шитилерин, эш

Л. И. Брежневтиң чугааларында кирген айткышыңга боттаңдырышканы, амгы үездө-көдөңгө ажил-ишчилеринин күженишичтериниң шитилер бүдүрүгелерин ажилыңга улам илай беддерине, хө-вөн, ногаалар, виноград, кат-тимис, мал продуктуларын белеткээр талзы-биле бо чыл-дың алачарын чөдөрүн күүсеткен, калыр чыга белеткээр ажилдарыңа мөөң-лөп, көдө ажил-агый бүдү-рүгелерин бүгү күрүндөлерин күүселерин быжыг үндө-лө-рин тургузуп турар.

СЭКП ТК-ның партияга, совет улуска Кызылыңга төб-ө-лө киргеш, СЭКП-нің XXIV съездинин шитилерин күүселеринге беш чылдын төлөгү чылдан чаа-чаа чөдөрүн ишчилер-биле алдарыңга, көдө ажил-агый продуктуларын бүдүрүгелери база белеткээрин күүселдер азын социалист чарышты кабарып турган. Донск областың көдө ажил-а-лышын ишчилери тараа култураларының ажек дү-жүдүн ажаап алган болгаш күрүнөгө тараа сажар талзы-биле социалист хүлзэлгени күүсеткен.

ОЛАРНЫҢ БҮЗҮРЕЛИ

Бо чылдан дүжүдүн ажаап алышыңга шынарлыг мергел-жилди болурун чөдөрү алган Николай Васильевич Болла-рөвүн комбайнлар төлөзү бо-дуузу «Московский» совхоз-тун бүгү чуртка алдарыңга Николай Васильевич, он шит-тери — Виктор Георгиевич Аф-оничев, Иван Васильевич Ки-сельев, Николай Дмитриевич Новиков боттарының дуула-чылары-биле кады 23 шак дүр-гүдүндө ажилдап, дөңгө «Кол-хоз» комбайн-биле сөс мүн ажыр центнер тараа бастырган.

СЭКП-нің Дүдүн Советинин Президиуму Николай Василь-евич Болларевка Социалист Күш-ажылың Мадыры атты ты-ышкан, он кады ажилдап турар иштер чөдөрүн дөдөп шитилерге-биле шаптыктап. Ол нехалыктарларын мө-дөшкөн оларын бедик мергел-жилди «Ажилдашың, ажилдагыңа кырааларыңа шүдүрү дилеп тылканнын түнели болган. Моно мурун-да комбайнларын «Колхоз»-биле бир хонукта тулгап хөм-көдөңгө бастырып амыр тараа-ды 1200 центнер турган. Н. В. Болларев, он шитери машина-ны ажилдарыңга ыяк белет-кел аларын, ажил шапакты мишуа бүрүчү кампаарын, он ажилдарыңын бүдүрү-

чүлүн белеткериң кол мө-дөшкөңгө ажилдап турган граффити ила-бүдүрүгө ойнаштыр тур-гускан.

Комбайн ажилдагышан чөдө он тарааны дүжүрүп өзүң ажил шаптыга ажаак кадымдык болган.

Эвено удузгучу Н. В. Болларев тараа мөдөңгө он чөдө чыл дүрүдүндө ула-шты ажилдап турган. Эң баштай-ла «ртек чылдын «Колхоз» ком-байны башкы ажилдап берген, оон-биле тоску центнер тарааны бастырган. Техниканың «Колхоз» комбай-нын күчүлүг күжүң дүрүдүндө мөдөшкөн ишчилерин биле берген. Он оң кү-турар иштер чөдөрүн дөдөп шитилерге-биле шаптыктап.

Н. В. Болларев болган он шитери амгы үездө техниказын күжүңүн мергелди ажилдап турган, чөдөр а-лган чөдөрүнн шүдүрү ажил-иң-биле быжылап тур-ган. «Сезон дүрүдүндө 100 мүн центнерден эвено эвес тара-ны бастырып дөңгөлдө хүл-зөңнү тур бис—деп, Н. В. Бол-ларев, он кады ажилдап тур-гар иштер бүдүрүлдөп чү-гөдөп.

(СЭТА-ның көрр.).

ОЛАРНЫҢ БҮЗҮРЕЛИ

Бо чылдан дүжүдүн ажаап алышыңга шынарлыг мергел-жилди болурун чөдөрү алган Николай Васильевич Болла-рөвүн комбайнлар төлөзү бо-дуузу «Московский» совхоз-тун бүгү чуртка алдарыңга Николай Васильевич, он шит-тери — Виктор Георгиевич Аф-оничев, Иван Васильевич Ки-сельев, Николай Дмитриевич Новиков боттарының дуула-чылары-биле кады 23 шак дүр-гүдүндө ажилдап, дөңгө «Кол-хоз» комбайн-биле сөс мүн ажыр центнер тараа бастырган.

СЭКП-нің Дүдүн Советинин Президиуму Николай Василь-евич Болларевка Социалист Күш-ажылың Мадыры атты ты-ышкан, он кады ажилдап турар иштер чөдөрүн дөдөп шитилерге-биле шаптыктап. Ол нехалыктарларын мө-дөшкөн оларын бедик мергел-жилди «Ажилдашың, ажилдагыңа кырааларыңа шүдүрү дилеп тылканнын түнели болган. Моно мурун-да комбайнларын «Колхоз»-биле бир хонукта тулгап хөм-көдөңгө бастырып амыр тараа-ды 1200 центнер турган. Н. В. Болларев, он шитери машина-ны ажилдарыңга ыяк белет-кел аларын, ажил шапакты мишуа бүрүчү кампаарын, он ажилдарыңын бүдүрү-

чүлүн белеткериң кол мө-дөшкөңгө ажилдап турган граффити ила-бүдүрүгө ойнаштыр тур-гускан.

Комбайн ажилдагышан чөдө он тарааны дүжүрүп өзүң ажил шаптыга ажаак кадымдык болган.

Эвено удузгучу Н. В. Болларев тараа мөдөңгө он чөдө чыл дүрүдүндө ула-шты ажилдап турган. Эң баштай-ла «ртек чылдын «Колхоз» ком-байны башкы ажилдап берген, оон-биле тоску центнер тарааны бастырган. Техниканың «Колхоз» комбай-нын күчүлүг күжүң дүрүдүндө мөдөшкөн ишчилерин биле берген. Он оң кү-турар иштер чөдөрүн дөдөп шитилерге-биле шаптыктап.

Н. В. Болларев болган он шитери амгы үездө техниказын күжүңүн мергелди ажилдап турган, чөдөр а-лган чөдөрүнн шүдүрү ажил-иң-биле быжылап тур-ган. «Сезон дүрүдүндө 100 мүн центнерден эвено эвес тара-ны бастырып дөңгөлдө хүл-зөңнү тур бис—деп, Н. В. Бол-ларев, он кады ажилдап тур-гар иштер бүдүрүлдөп чү-гөдөп.

(СЭТА-ның көрр.).

Чөдөр ажилдарыңын тара-ны ажаап аларыңга болгаш сөөртүүгө удузгучу бүдүрү-гелерин, транспорт база бе-

Аныктырып аймак-термин, өрөөн-дөңсөө, амыдырал-туртагалынын, аларнын коммунисттик кичинекейлеринин болгаш дыйганын...

аймактың башкаруу органын, аныктырып аймак-термин, өрөөн-дөңсөө, амыдырал-туртагалынын...

кан хуралдарын өрттөөрүн практикалап турар. Комсомолчу-аймактарың туулубу...

КОМСОМОЛЧЕ ДОКТАМАЛ КИЧЭЭНГЕЙ САЛЫР

«Партия дугайында бексалаар» деп болгуну районда эң дөдө аныктар кичинекейлеринин...

хандылары улам бергедер. Ичтанаш аймак-агыйларынын удурутучулары...

аймактың башкаруу органын, аныктырып аймак-термин, өрөөн-дөңсөө, амыдырал-туртагалынын...

Бо хүнерде бистиң уагт Төрөн чургу-устун дайы-даа булуунга чед берген кичи...

ЭПТЕЖИР АРГА ЧОК БАЙДАЛ

Тыва АССР-ниң Статистика аргелелиниң беш хонуктап турдурун турар мезгилде алгаш...

салбайн турган. Ичтанаш иминдег байлаа таварыштыгыс деп, Биче-Уугт тайлырларды...

Талгы-ла улуг дүште Ардаан суурдан үгеш, «Халык» колхозтун төвүнче каалам орук-биле хал ор бер...

Уаткан чок Өк демин кежер көбүртүгө селдире. Бар чыда, оруктан мрак эвес шынаада, Аянт хемин ол чарында...

СОРУК КИРГЕН АЖЫЛДА

Бистиң республикамыстың найысмаалы-Кызыл хоорайга чурттуң ижи-бүрү булунарында...

Оон тудуунда «Кызыл ту» эргелелинде база бир муракчы амылдыг дээн Н. Велигодскийниң удурткан бригадын хаара туттуган...

ЭРТКЕН ҮЕНИ САГЫНМЫШААН

Монгун-Тайга Тываның ичкел булунарында бирээни. Од кылды-кылдырларда кер. Ичтанаш мимда ааске-жикти амыдырал чекетелер...

Мен дилпунтуу дооскан. Мөгө-Бүрөгө тыла бижикти бөлүктөрүн башкылар эгедим. Ол дээрде, амыр эвес ажи, 30-40 километр чөлөөгө атыг чоруп, кылдыкта чада кылдатп, кичи бүрүктө...

ТЕРГИИН УЛУГ ТУРБОГЕНЕРАТОР ТУРГУСТУНУП ТУРАР

Ан Ленинградтын эртеменеринин, конструкторларынын, машина тургузуучу бие металлургияларын тургузуп турар...

Сибирьнин бойдус байлактары никелдин алыны-биле СССР-нин 1971-1975 жылдарда бүтү калыптал салымшы-кымынын төртүн бир келини тускайлаан...

СИБИРЬНИН ЧАА ОРУКТАРЫ

метре турар хоочун Тобольск хоорайга тепловозду үнүн улуг дыйнап каан. Ам бо хүнерде ол орук чаа энергетикалык найысмаалы Сургут хоорайда чед берген...

га хоорайжык тургу келген, мында он-он чурттага бакынарны, уругал салдары, ортук школа, клуб, өмнөгө чери спорт залдары болгаш шедери бар...

Бо куану Обьту кежер көрүртүгүн тууду доостур, ичтанаш Сургутта повед бир-ле дугаар чедер. А тууду жерлер оруктун уламчылар чедерин шагала-ла белеткек эгелер берген...

Совет Тываның 30 чыл оюнга

КЫЗЫМАК ИШТИҢ АЧЫЗЫ

Былчын 1964 чылдың күзүнү турган чүе. Албан ужурунда Москва, Ленинград, Клара Дачай-оол-биле бир-ле дуулар ужурашканымыс...

ААЛЧЫЛАРЫВЫС-ТЫВА ЦИРК БӨЛҮҮ

РСФСР-дин болашкы Тыва АССР-нин улустун артисти В. Б. Оскал-оолга уурган тыва цирк бөлүгүнүн ат-сураа чүгө...

«Аалчы» болашкы Тыва АССР-нин улустун артисти В. Б. Оскал-оолга уурган тыва цирк бөлүгүнүн ат-сураа чүгө...

ЦИРК — ДИДИМНЕРНИҢ УРАН ЧҮҮЛҮ

Москвада цирк бөлүгү эстрада уран чүгүзүүнү уюштурушса бар. Мында улут арта...

Москвада цирк бөлүгү эстрада уран чүгүзүүнү уюштурушса бар. Мында улут арта...

ӨӨРҮШКҮМ

Тыванын СССР-нин составына эки тура-биле каттышканынан бээр 30 чылдан бей...

ДЕТКИП ТУР МЕН

Бойдузуңу чурумалың чарым, кадымал байлаңың алмеш...

ЧАЛАП ТУР БИС, КЫСТАР

Владимир областың Вязники хойрайда Нарп Либиенет аттыг фабрика...

ИЙИ САЛЫГ СООНДА

СТОГОЛЬМ. СЭТА-нын корреспонденти В. Релик дамычтын: Стокгольмдун «Биргер арл» гостиница...

Кочие үш санныг

Шыдырап талазы-биле оолдарын дөдөгей чемпиондаларда кирип турар Ленинград Кочие база ийи саны алган...

Телевидение

13.30—Дамчылыктар программасы. 13.35—Өңүгү телекөргүзүш...

АГААР

Кызылдан агаар станциясынын дымчактамын дауаар алдыга бөгүш республикага булулттар...

КИНО

«НАПЫРАТ» «Монгул хөлдүл чамдам» 10.00, 11.50, 13.40, 15.30, 17.20, 19.10, 21.00...

УРАН ЧҮҮЛ УЧИЛИЩЕЗИНГЕ

Кызылаң уран чүүл училищеге 1974—75 өөредилге чылында дараазында салбырларга сургуулар хулазп алыр...

ТЫВА АССР-НИН КАДЫК КАМГАЛАЛ МИНИСТЕРСТВОЗУНУҢ ДЫҢНАДЫ

Дус-Хөл (Сватиково) хөлдүл девискээрин курорт зоназы кылдыр бадылааны-биле холбаштыр 1974 болгаш оон соонда-лаа чылдарда хамаатыларынын...

ТЫВА АССР-НИН КАДЫК КАМГАЛАЛ МИНИСТЕРСТВОЗУНУҢ ДЫҢНАДЫ

Дус-Хөл (Сватиково) хөлдүл девискээрин курорт зоназы кылдыр бадылааны-биле холбаштыр 1974 болгаш оон соонда-лаа чылдарда хамаатыларынын...

Индекс 667000